

Хмелевська Н. В.

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри кримінального права
та процесу Хмельницького університету
управління та права імені Леоніда Юзькова
(м. Хмельницький, Україна),
адвокатка

ORCID ID: 0000-0002-4492-4868

DOI: <https://doi.org/10.17721/2413-5372.2023.3-4/166-174>

УДК 343.140.02

ІСТОРИЧНИЙ РОЗВИТОК ЮВЕНАЛЬНОЇ ЮСТИЦІЇ У РІЗНИХ КРАЇНАХ СВІТУ

Анотація. У статті проаналізовано етапи становлення ювенальної юстиції у різних країнах. Проведене дослідження надало можливість зробити висновок, що ювенальна юстиція пройшла довгий шлях трансформації та розвивається до цього часу. Умовно розвиток ювенальної юстиції можна поділити на такі періоди:

1) період зародження ювенальної юстиції (до середини XIX століття) – почали звертати увагу на відмінність правосуддя дітей від правосуддя для дорослих, створені спеціалізовані установи для відбування покарань неповнолітніх, з'явилися згадки у кодексах деяких країн щодо неповнолітніх, закладено основу, на якій пізніше будуть побудовані суди для неповнолітніх;

2) період становлення ювенальної юстиції (кінець XIX – початок XX століття) – створені спеціалізовані суди для розгляду справ щодо неповнолітніх, більшість держав зрозуміли важливість розвитку ювенальної юстиції. Доктрина «*parens patriae*», зокрема в США, узаконила, що правосуддя неофіційно втручається в інтереси дитини, не визнаючи прав, які зазвичай надаються обвинуваченню. Створення судів у справах неповнолітніх в багатьох країнах на початку XX століття підкреслило напрям, який розвинувся в попередньому столітті;

3) період суперечливого розвитку ювенальної юстиції (середина XX століття) – існували неоднозначні тенденції. Хоча деякі країни наголошували на своїй прихильності розвиненій моделі ювенальної юстиції, інші ставили під сумнів деякі її елементи. Новий акцент було зроблено на захисті прав молоді як через процесуальні гарантії, так і через матеріальне право. Освіта та реабілітація залишались центральними серед ключових проблем ювенальної юстиції;

4) період часткового занепаду ювенальної юстиції (кінець XX століття) – це період найсильніших нападів на ювенальну юстицію. Відбулися зміни у деяких країнах, які зробили ювенальну юстицію більш схожою на кримінальну юстицію для дорослих, ніж раніше. Це також призвело до того, що до молодих людей ставилися як до дорослих. Однак, не всі країни піддалися застосуванню карального правосуддя. Завдяки підтримці основних міжнародних інструментів багато країн дотепер протистоять його застосуванню та активно застосовують найкращі практики ювенального правосуддя, включаючи відновне;

5) сучасний період (XXI століття) – характеризується використанням правосуддя, дружнього до дітей.

Ключові слова: історія ювенальної юстиції, суд у справах неповнолітніх, етапи становлення ювенальної юстиції, законодавство щодо неповнолітніх правопорушників, неповнолітні, малолітні.

Постановка проблеми. Ювенальна юстиція є важливою складовою розвитку будь-

якої держави. Для цілісного розуміння ювенальної юстиції та вдосконалення сучасного стану необхідно проаналізу-

вати історію її виникнення та етапи становлення у різних країнах світу.

Аналіз останніх наукових досліджень та публікацій. Науковці вивчають історичний розвиток ювенальної юстиції. Так, Р.М. Опацький вказав, що ювенальна юстиція пройшла доволі великий та складний шлях становлення. Шлях був складний та зазнавав впливу домінуючої ідеології в суспільстві. Автор наголосив на тому, що знання історії об'єкта дослідження є запорукою розкриття його сутності та перспектив розвитку. Це особливо важливо у сфері ювенальної юстиції. Погоджуємось з твердженням науковця, що не знаючи історії, дуже важко відчувати його специфіку: чому не існувало правосуддя для неповнолітніх і для чого воно створювалося¹.

А.О. Стариченко досліджувала питання періодизації розвитку ювенальної юстиції та зробила висновок про те, що жодну з періодизацій не можна вважати остаточною або універсальною, оскільки у кожній використовуються різні критерії: історичні, історико-правові, політичні та політико-правові, предметні та змістовні, соціальні та часові та інші².

Н.М. Крестовська теж приділяє увагу періодам розвитку ювенальної юстиції та характеризує їх.³ Свою увагу на розвиток ювенальної юстиції звертали такі вчені як І.А. Войтюк, А.О. Горова, В.В. Земляньська, В.Д. Каневська, Р.Г. Коваль, М.В. Костицький, Я.В. Мачужак, М.А. Погорецький, Н.М. Прокопенко, Л.Д. Удалова. Однак, залишились певні аспекти історичного розвитку ювенальної юстиції, які потребують більш детального дослідження.

Метою статті є аналіз історичного розвитку ювенальної юстиції у різних

країнах та формування періодів розвитку.

Виклад матеріалу дослідження та його основні результати. Деякі вчені вважають, що ювенальна юстиція бере свій початок зі створення суду у справах неповнолітніх у Чикаго в 1899 році. Інші не погоджуються з цим твердженням і переконані, що ювенальна юстиція зазвичай використовується для позначення елементів системи правосуддя, які спеціалізуються на розгляді справ дітей і неправильно вважати початком розвитку ювенальної юстиції створення спеціального суду.⁴

Крім того, не було одностайності щодо віку, до якого особа вважається неповнолітньою. У багатьох юрисдикціях ця межа встановлена на рівні вісімнадцяти років, але в ряді країн встановлено нижчі вікові межі, наприклад шістнадцять років. Існувала також дискусія щодо відмінності спеціалізації судів у справах неповнолітніх від судів для дорослих. Ж. Трепаньє стверджував, що інші інституції, окрім суду Чикаго, могли б мати честь бути першим проявом того, що можна назвати ювенальною юстицією. Мова йде про експеримент у Південній Австралії ще в 1889–1890 роках щодо першого суду в справах неповнолітніх, а також норвезькі ради з питань захисту дітей, засновані законом 1896 року, які були еквівалентом судів у справах неповнолітніх.⁵ Така думка заслуговує на увагу, адже фактично існування судів у справах неповнолітніх розпочалось раніше.

Цікавим питанням, яке виникає під час дослідження історії ювенальної юстиції, є причина раптової появи на рубежі двадцятого століття ювенальної

¹ Р.М. Опацький, Адміністративно-правові засади формування та реалізації ювенальної політики в Україні (дис. ... док. юр. наук. 12.00.07. Дніпро, МВС України Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, 2021) 410.

² А.О. Стариченко, Проблеми періодизації в дослідженнях історії розвитку інститутів ювенальної правоохорони України (2021).

³ Н.М. Крестовська, Ювенальне право України: генезис та сучасний стан (2008).

⁴ J. Trepanier, X. Rousseaux, (ed.), Youth and justice in Western states, 1815–1950: from punishment to welfare (2018) 403.

⁵ J. Trepanier, X. Rousseaux, (ed.), Youth and justice in Western states, 1815–1950: from punishment to welfare (2018) 403.

юстиції чи можливо вона поступово еволюціонувала крок за кроком. Необхідно вивчити походження цієї системи, щоб отримати правильне розуміння.

Ми можемо краще зрозуміти проблему, визначивши, що мається на увазі під ювенальною юстицією. Якщо розуміти під ювенальною юстицією діяльність спеціалізованих судів, юрисдикція яких охоплює неповнолітніх правопорушників і які відрізняються від звичайних судів окремим і конфіденційним характером своїх аудиторій, меншим ступенем формальності їхніх процедур, їхніми спеціалізованими суддями, яким часто допомагають працівники пробації. У такому визначенні ювенальна юстиція існує вже більше століття. Однак, це дуже звужене тлумачення ювенальної юстиції, яка насправді включає в себе багато інших елементів, окрім спеціалізованих судів.

XIX століття стало свідком поступового створення особливого статусу для неповнолітніх правопорушників трьома різними способами: створення спеціалізованих установ, прийняття спеціального законодавства для дітей і прийняття судових рішень щодо неповнолітніх.

Однією з найважливіших подій XIX століття стала поява в'язниці як ключового інструменту реагування на злочин. Позбавлення волі ніяк не обмежувалося дорослими. У Великобританії близько 10 000 дітей і молодих людей віком до 16 років, в тому числі 1400 дівчаток, були відправлені до в'язниці в 1840 році. До 1857 року це число зросло до 12 500, причому 1900 з них були молодше 12 років. Загалом неповнолітні становили 10 % усіх осіб, відправлених у в'язницю, і ця частка впала до 4 % протягом наступних двох десятиліть. У 1903 році лише 10 вироків з позбавлення волі було призначено дітям до 12 років, тоді як 1000 було призначено неповнолітнім

у віці від 12 до 16 років. Протягом століття спеціальні установи поступово взяли на себе роль в'язниць для ув'язнення неповнолітніх правопорушників¹. Створення спеціалізованих установ для відбування покарання неповнолітніх мало вирішити проблеми змішування дорослих злочинців з неповнолітніми, що вважалися джерелом криміналізації для останніх. Крім того, упродовж століття з'явилося бажання реформувати систему щодо дітей, яка б могла їх змінити та попередити вчинення кримінальних правопорушень в майбутньому. Почав відбуватися поступовий процес інституційної спеціалізації. У Франції перші спроби відокремити молодь від дорослих включали спеціальні камери у в'язницях ще в 1820-х роках. Однак найважливіша тенденція призвела до створення закладів, призначених спеціально для дітей і молоді. Під такими різними назвами, як в'язниці для неповнолітніх, пенітенціарні установи для неповнолітніх, виправні в'язниці, виправні школи, промислові училища, виправні колонії, сільськогосподарські колонії та будинки притулку, такі установи були засновані в кількох країнах². Спочатку ці заклади виглядали лише мінімально відмінними від в'язниць для дорослих, однак швидко зазнали змін. В той час, коли ув'язнення ставало все більш поширеним як центральний захід покарання, важливий рух, спрямований на надання особливого статусу неповнолітнім задля іншого ставлення, ніж до дорослих.

Своїх особливостей набуло і правове становище неповнолітніх. Кримінальний кодекс Франції 1810 року запровадив для неповнолітнього у віці до 16 років, який діяв без розсудливості, виправдання³. Ця схема була поширена на інші країни континентальної Європи, де відчувався вплив Франції. Зі свого боку, країни загального права прийняли закони,

¹ L Radzinowicz, H Roger, A history of English criminal law and its administration from 1750, vol. 5. The emergence of penal policy (London, Stevens and Sons, 1986).

² J Trepanier, X Rousseaux, (ed), Youth and justice in Western states, 1815–1950: from punishment to welfare (2018) 403.

³ P Robert, Traité de droit des mineurs. Paris: Éditions Cujas (1969).

які сприяли використанню спрощеного провадження (щоб скоротити досудове ув'язнення з дорослими), і зменшили покарання. Англія прийняла цей шлях у 1847 році, а Канада – у 1857 році. Деякі законодавці навіть вимагали, щоб справи неповнолітніх розглядалися окремо від справ дорослих. Так було у штатах Масачусетс (1874 р.) і Нью-Йорк (1892 р.), де були прийняті закони, які відокремлювали судові процеси над неповнолітніми та дорослими¹.

Слід додати, що деякі практики розвинулися ще в першій половині XIX століття, навіть у відсутність будь-якої законодавчої бази. Так було в Англії, де існувала практика судового розгляду дітей, обвинувачених у тяжкому злочині, у спрощеному порядку, замість того, щоб направляти їх до вищих судів як це передбачено законом, у 1820-х і 1830-х роках².

Важливо зазначити, що наприкінці XIX століття закони вже надавали неповнолітнім особливий правовий статус, який вказував на відмінне та окреме ставлення до дорослих, і це знаходило підстави для виправдання державного втручання для забезпечення захисту неповнолітніх. У Америці роль органів державної влади полягала в тому, щоб підтримувати сімейну систему дисципліни, а не замінювати її. Проте зростання чисельності населення, а також індустріалізація та урбанізація внесли кардинальні зміни в американське суспільство. Між 1750 і 1850 роками населення зросло з приблизно 1,25 мільйона до 23 мільйонів.³ Все більше і більше людей переїжджали з сільської місцевості та сіл, щоб жити в містах, які постійно зростали. Батьки постійно працювали, а діти ставали бездоглядними. Спеціальні заклади розглядалися як альтернатива для того, щоб взяти опіку над деякими бездогляд-

ними дітьми та дітьми-правопорушниками. Насправді в той час не розрізняли дітей-правопорушників та бездоглядних дітей. Вираз підліткова злочинність все частіше використовувався для виділення підозрілої діяльності груп дітей нижчого класу.

У той час доктрина «*parens patriae*» послужила основою для виправдання втручання держави заради блага дитини. Це рішення узаконило право держави як втручатися, так і вилучати дітей із сімей, які можуть призвести їх до злочинності, і робити це без дотримання належних процесуальних вимог, які застосовуються в кримінальних процесах. Низка подібних рішень була прийнята в інших справах протягом наступних десятиліть, таким чином зміцнивши основу для суду у справах неповнолітніх.

Отже, якщо XIX століття не було століттям ювенальної юстиції, воно все ж заклало основу, на якій вона буде побудована через кілька років. Наприкінці століття створення нового статусу для неповнолітніх тривало. Цьому розвитку сприяли спеціальні установи, законодавство та судові рішення. Тоді широко поширювалась думка, що з дітьми слід поводитись інакше, ніж з дорослими. Правові підстави для втручання, спрямованого на запобігання майбутнім правопорушенням, були встановлені та схвалені судами. Хоча ці суди не були судами для неповнолітніх у розумінні двадцятого століття, було очевидно, що спеціальне правосуддя для неповнолітніх уже взяло свій початок.

Практика пробації також була започаткована в деяких країнах в останній половині XIX століття. Наприклад, Уолкотт повідомляє, що Мічиган був одним із штатів США, який пропонував послуги пробації, починаючи з 1873 року⁴.

¹ M Ventrell, Evolution of the dependency component of the juvenile court (1998) 49 (4) *Juvenile and Family Court Journal* 17–37.

² J Trepanier, X Rousseaux, (ed), Youth and justice in Western states, 1815–1950: from punishment to welfare (2018) 403.

³ L T Empey, M C Stafford, and C H Hay, American delinquency: Its meaning and construction, 4th ed. (Belmont, CA, Wadsworth Publishing Company, 1999).

⁴ D B Wolcott, Cops and kids: Policing juvenile delinquency in Urban America, 1890–1940 (Columbus, Ohio State University, 2005)

В Англії була можливість відправити неповнолітніх на випробувальний термін¹.

Суд у справах неповнолітніх був місцем, де судді, як правило, спеціально обирались відповідно до їх кваліфікації. Суддя суду у справах неповнолітніх не міг діяти сам. Існував підхід соціального забезпечення, який вимагав, щоб йому допомагав хтось, хто б відвідував і наглядав за дітьми в їх власних сім'ях або прийомних сім'ях, робив необхідні оцінки та рекомендації, стежив за виконанням рішень суддів тощо. Співробітник служби пробації поділив доброзичливий підхід судді та мав на меті захистити дитину, щоб діти-правопорушники могли бути захищені в їхніх сім'ях так само, як бездоглядні діти. На відміну від XIX ст., коли порятунок дітей здійснювався насамперед через ув'язнення в установах, пробація була представлена як альтернатива цим установам.

Деякі законодавці підтримали ідею окремої юрисдикції для розгляду справ дітей, не заходячи аж до запровадження спеціалізованого судді у справах неповнолітніх. Прикладом є Англія та Франція. Крім того, деякі країни вважали за краще підтримувати різні процедури та політику щодо дітей, які потребують захисту, та неповнолітніх правопорушників, таким чином обираючи двоколіїний режим. Створення ювенальних судів у країні не обов'язково означало запозичення північноамериканської моделі захисту дітей.

Консолідація ювенальної юстиції в період середини XIX століття відбувалася чотирма шляхами. По-перше, деякі суди у справах неповнолітніх були фактично створені в деяких країнах, де законодавство, прийняте в попередній період, надавало урядам повноваження створювати такі суди, але де ці повноваження не були застосовані, залишаючи на пізніше фактичне впровадження судів у справах неповнолітніх. У деяких краї-

нах суди у справах неповнолітніх спочатку створювалися у великих містах, потім у містах меншого розміру і, нарешті, у сільській місцевості. Канада це чітко ілюструє: хоча федеральний парламент прийняв Закон про неповнолітніх правопорушників у 1908 році, суди у справах неповнолітніх фактично були створені лише в деяких містах у перші роки. Так, у Квебеку, канадській провінції, перший суд у справах неповнолітніх відкрив свої двері в Монреалі в 1912 році, і лише в 1940-х роках почали поступово обслуговувати інші міста; вся територія була охоплена лише наприкінці 1960-х років.

Друге явище – це прийняття законів про створення судів для неповнолітніх державами, які цього ще не зробили. Такі приклади можна знайти в Чехословаччині, Гонконгу та Італії. У Польщі Кримінальний кодекс включав розділ, присвячений неповнолітнім, який встановив окрему систему ювенальної юстиції з орієнтацією на захист дітей².

Третє явище – трансформація існуючих режимів. За одним винятком – у Німеччині такі трансформації йшли в напрямку зміцнення коренів моделі соціального захисту дітей. Німеччина була винятком під час нацистського режиму. Були введені різні заходи, зокрема під час війни. Вони відображали авторитарний підхід режиму. Були введені так звані дисциплінарні заходи (включаючи адміністративний арешт молоді до трьох місяців в одиночній камері, тримання під вартою). Новий національний закон про суди у справах неповнолітніх набрав чинності в 1944 році, зокрема, щоб знизити вік кримінальної відповідальності, запровадити передачу неповнолітніх до кримінальних судів для дорослих із покаранням для дорослих і запровадити смертну кару для неповнолітніх правопорушників. Ці заходи були переглянуті після війни³. Всупереч цьому тимчасово-

¹ J Trepanier, X Rousseaux (ed.), *Youth and justice in Western states, 1815–1950: from punishment to welfare* (2018) 403.

² B Kawecka, *Continuity in the welfare approach: Juvenile justice in Poland*. In *International handbook of juvenile justice* / (ed.) Josine Junger-Tas and Scott H. Decker (Dordrecht, Springer, 2006) 351–376.

³ H J Albrecht, *Youth justice in Germany* (2004) *Youth crime and youth justice: Comparative and cross-national perspectives* 443–493.

му німецькому винятку із загальної тенденції, Англія та Франція зміцнили свою прихильність до ювенальної юстиції. У цих двох країнах у 1908 і 1912 роках були прийняті закони, які засновували суди для неповнолітніх. Однак ці суди не були сформовані відповідно до підходу соціального забезпечення.

Нарешті, четвертий елемент трансформації пов'язаний з появою нових учасників, які, ймовірно, мали сприяти консолідації моделі ювенальної юстиції. Прикладом є Швейцарія, де склад суду у справах неповнолітніх Женевського кантону був змінений у 1935 році: був голова суду, але він мав двох засідателів, один з яких був лікарем, а інший був вчителем. Рішення лікаря та вчителя могли переважати над поглядами юриста. Зміни відбулися у допоміжних службах суду. Прикладом є Бельгія, де добровільні офіцери пробачії, які допомагали дитячим судам з моменту їх створення, поступово були замінені на штатних працівників. Іншим прикладом є Нідерланди, де професіоналізація служб захисту дітей набула нового імпульсу після Другої світової війни.¹

У 1965 році Бельгія прийняла закон про захист дітей, який є одним із найяскравіших проявів моделі соціального забезпечення. Цей закон передбачав правові заходи на користь як дітей групи ризику, так і неповнолітніх правопорушників. У 1970 році Верховний Суд США постановив рішення, яким зобов'язав встановити вину молодого правопорушника доказами поза розумним сумнівом. Процесуальна неформальність, яка протягом 130 років виправдовувалася доктриною «*parens patriae*», більше не могла характеризувати суд у справах неповнолітніх. США мали переглянути своє законодавство, а суди – змінити свою практику, щоб відповідати стандар-

там належної правової процедури, встановленим Верховним судом.²

Іспанія, де зміни, внесені до Конституції 1978 року, розширили процесуальні та інші правові гарантії для всіх іспанців, включаючи дітей. Суди повинні були застосовувати закон про неповнолітніх. Це призвело до ухвалення закону, який офіційно запровадив процесуальні гарантії у законодавстві про неповнолітніх у 1992 році, на досягнення балансу між вихованням і покаранням, між добротою і відповідальністю.³

Таким чином, цей період є одним із різноманітних і часто протилежних трендів.

Захист прав дітей став головною проблемою в багатьох країнах. Основні моделі процесу прийняття рішень еволюціонували із значними відмінностями між країнами. Була поставлена під сумнів правомірність обмежень волі неповнолітніх правопорушників, особливо коли вони передбачали заходи тримання під вартою.

Розглядаючи історію розвитку ювенальної юстиції важливо згадати про низку важливих документів, які були прийняті та які мати вплив на розвиток ювенальної юстиції. Ще в 1924 році Ліга Націй прийняла Декларацію прав дитини, яку можна вважати попередницею Конвенції про права дитини. Після цього була прийнята Декларація прав дитини ООН у 1959 році. Проте період 1985–1990 років був важливішим у правосудді щодо неповнолітніх. Крім самої Конвенції, прийнятої в 1989 р. і набула чинності в 1990 р., слід відзначити Мінімальні правила здійснення правосуддя щодо неповнолітніх (Пекінські правила 1985 р.), Керівні принципи запобігання злочинам неповнолітніх (1990) і Правила захисту неповнолітніх, позбавлених волі (Гаванські правила, 1990). Останні керівні

¹ J Dekker, A belief in magic. Professionalization in post Second World War forced Child Protection (2016) 9 *Educational Research: Discourses of Change and Changes of Discourse* 189–206.

² J Trepanier, X Rousseaux, (ed.), *Youth and justice in Western states, 1815–1950: from punishment to welfare* (2018) 403.

³ C R Alberola and M F Esther, Continuity and change in the Spanish juvenile justice system. In *International handbook of juvenile justice* / (ed.) Josine Junger-Tas and Scott H. Decker, (2006) 325–348.

принципи, видані Економічною та соціальною радою, доповнюють ці документи, орієнтовані на них спільно: Керівні принципи щодо дій щодо дітей у системі кримінального правосуддя (1997) та Керівні принципи щодо правосуддя у справах, пов'язаних із дітьми-жертвами та свідками злочинів (2005). Необхідно також згадати за Керівні принципи альтернативного догляду за дітьми (2010) та Резолюцію Ради ООН з прав людини 18/12 про права людини при здійсненні правосуддя, зокрема щодо неповнолітніх (2011).

Характеризуючи наступний етап історії розвитку ювенальної юстиції, треба згадати про Девіда Гарленда, який виділив основні його ознаки:

1) реабілітація, яка була основною ідеологією системи, почала здавати позиції. Каральні санкції знову з'явилися частіше в судових рішеннях.

2) потерпіла особа повернулася на центральне місце в політиці кримінального правосуддя щодо неповнолітніх. Інтереси та почуття жертв регулярно стали виправдуванням каральних заходів щодо неповнолітніх.

3) захист громадян став домінуючою темою кримінально-правової політики¹.

Висновки. Проведене дослідження надає можливість зробити висновок, що ювенальна юстиція пройшла довгий шлях трансформації та розвивається до цього часу. Умовно розвиток ювенальної юстиції можна поділити на такі періоди:

1) період зародження ювенальної юстиції (до середини XIX століття) – почали звертати увагу на відмінність правосуддя дітей від правосуддя для дорослих, створені спеціалізовані установи для відбування покарань неповнолітніх, з'явилися згадки у кодексах деяких країн щодо неповнолітніх, закладено основу, на якій пізніше будуть побудовані суди для неповнолітніх;

2) період становлення ювенальної юстиції (кінець XIX – початок XX століття) – створені спеціалізовані суди для розгляду справ щодо неповнолітніх, більшість держав зрозуміли важливість розвитку ювенальної юстиції. Доктрина «*parens patriae*», зокрема в США, узаконила, що правосуддя неофіційно втручається в інтереси дитини, не визнаючи прав, які зазвичай надаються обвинуваченим. Створення судів у справах неповнолітніх в багатьох країнах на початку XX століття підкреслило напрям, який розвинувся в попередньому столітті;

3) період суперечливого розвитку ювенальної юстиції (середина XX століття) – існували неоднозначні тенденції. Хоча деякі країни наголошували на своїй прихильності розвиненій моделі ювенальної юстиції, інші ставили під сумнів деякі її елементи. Новий акцент було зроблено на захисті прав молоді як через процесуальні гарантії, так і через матеріальне право. Інтерес молоді, освіта та реабілітація залишались центральними серед ключових проблем ювенальної юстиції;

4) період часткового занепаду ювенальної юстиції (кінець XX століття) – це період найсильніших нападів на ювенальну юстицію. Відбулися зміни у деяких країнах, які зробили ювенальну юстицію більш схожою на кримінальну юстицію для дорослих, ніж раніше. Це також призвело до того, що до молодих людей ставились як до дорослих. Однак, не всі країни піддалися застосуванню карального правосуддя. Завдяки підтримці основних міжнародних інструментів багато країн дотепер протистояли його застосуванню та активно застосовують найкращі практики ювенального правосуддя, включаючи відновне;

5) сучасний період (XXI століття) – характеризується використанням правосуддя, дружнього до дітей.

¹ D Garland, *The culture of control: Crime and social order in contemporary society* (Chicago, University of Chicago Press, 2001).

REFERENCES

BIBLIOGRAPHY

AUTHORED BOOKS

1. Alberola C R and Esther M F, *Continuity and change in the Spanish juvenile justice system. In International hand- book of juvenile justice /* (ed.) Josine Junger-Tas and Scott H. Decker, (2006) 325–348 [in English].
2. Garland D, *The culture of control: Crime and social order in contemporary society* (Chicago, University of Chicago Press, 2001) [in English].
3. Empey L T, Stafford M C, and Hay C H, *American delinquency: Its meaning and construction*, 4th ed. (Belmont, CA, Wadsworth Publishing Company, 1999) [in English].
4. Kawecka B, Continuity in the welfare approach: *Juvenile justice in Poland. In International handbook of juvenile justice /* (ed.) Josine Junger-Tas and Scott H. Decker (Dordrecht, Springer, 2006) 351–376 [in English].
5. Trepanier J, Rousseaux X (ed), *Youth and justice in Western states, 1815–1950: from punishment to welfare* (2018) 403 [in English].
6. Radzinowicz L, Roger H, *A history of English criminal law and its administration from 1750*, vol. 5. The emergence of penal policy (London, Stevens and Sons, 1986) [in English].
7. Robert P, *Traité de droit des mineurs* (Paris, Éditions Cujas, 1969) [in English].
8. Wolcott D B, *Cops and kids: Policing juvenile delinquency in Urban America, 1890–1940* (Columbus, Ohio State University, 2005) [in English].
9. Krestovska N M, *Yuvenalne pravo Ukrainy: henezys ta suchasnyi stan* [Juvenile law of Ukraine: genesis and current state] 2008 [in Ukrainian].
10. Starychenko AO, *Problems of periodization in studies of the history of the development of juvenile law enforcement institutions in Ukraine* [Problems of periodization in studies of the history of the development of juvenile law enforcement institutions in Ukraine] 2021[in Ukrainian].

ARTICLES

11. Albrecht H J, Youth justice in Germany (2004) *Youth crime and youth justice: Comparative and cross-national perspectives* 443–493 [in English].
12. Dekker J, A belief in magic. Professionalization in post Second World War forced Child Protection (2016) 9 *Educational Research: Discourses of Change and Changes of Discourse* 189–206 [in English].
13. Ventrell M, Evolution of the dependency component of the juvenile court (1998) 49 (4) *Juvenile and Family Court Journal* 17–37 [in English].

DISSERTATION

14. Opatskyi R M, *Administrativno-pravovi zasady formuvannia ta realizatsii yuvenalnoi polityky v Ukraini* [Administrative and legal principles of the formation and implementation of juvenile policy in Ukraine] (dys. ... dok. yur. nauk. 12.00.07. Dnipro, MVS Ukrainy Dnipropetrovskyi derzhavnyi universytet vnutrishnikh sprav, 2021) 410 [in Ukrainian].

Khmelevska N. V.

*PhD, lawyer, associate professor,
Associate Professor of the Department of
Criminal Law and Procedure
Leonid Yuzkov Khmelnytskyi University
of Management and Law
(Khmelnyskyi, Ukraine),
Lawyer*

ORCID ID: 0000-0002-4492-4868

DOI: <https://doi.org/10.17721/2413-5372.2023.3-4/166-174>

HISTORICAL DEVELOPMENT OF JUVENILE JUSTICE IN DIFFERENT COUNTRIES OF THE WORLD

Abstract. *The article analyzes the stages of development of juvenile justice in different countries. The conducted research makes it possible to conclude that juvenile justice has gone through a*

long path of transformation and is still developing. Conventionally, the development of juvenile justice can be divided into the following periods:

1) the period of the birth of juvenile justice (until the middle of the 19th century) – people began to pay attention to the difference between justice for children and justice for adults, specialized institutions were created to serve sentences for minors, references to minors appeared in the codes of some countries, the foundation was laid on which later juvenile courts will be built;

2) the period of formation of juvenile justice (the end of the 19th – the beginning of the 20th century) – specialized courts were created to consider cases involving minors, most states understood the importance of the development of juvenile justice. The doctrine of «*parens patriae*», particularly in the United States, has legitimized that justice unofficially intervenes in the interests of the child, not recognizing the rights normally granted to the accused. The creation of juvenile courts in many countries at the beginning of the 20th century emphasized the trend that had developed in the previous century;

3) the period of controversial development of juvenile justice (mid-20th century) – there were ambiguous trends. Although some countries emphasized their commitment to the developed model of juvenile justice, others questioned some of its elements. A new emphasis was placed on the protection of youth rights both through procedural guarantees and substantive law. Youth interest, education and rehabilitation remained central to the key issues of juvenile justice;

4) the period of partial decline of juvenile justice (the end of the 20th century) is the period of the strongest attacks on juvenile justice. There have been changes in some countries that have made juvenile justice more similar to criminal justice for adults than before. It also led to young people being treated as adults. Fortunately, not all countries succumbed to the application of punitive justice. Thanks to the support of the main international instruments, many countries have so far resisted its application and actively apply the best practices of juvenile justice, including restorative;

5) the modern period (XXI century) is characterized by the use of child-friendly justice.

Key words: history of juvenile justice, juvenile court, stages of formation of juvenile justice, legislation on juvenile offenders, minors, minors.